

בהמה שלא כלו לו חדשיו בזה"ז

שאלני הרב נחום ברגמן שו"ב ומוהל מומחה בעיה"ק ירושלים בענין מה שנתחדש בזמנינו שמוציאין עובר בהמה מבהמה זו ומכניסין העובר לבהמה אחרת וכשמגיע זמן הלידה יולדת ולד חי ויש לדון שמא גאסר העובר בשעה שהוציאו מהבהמה הראשונה, כן יש לדון בבהמה שילדה בחודש השמיני והכניסו הולד לאינקובטר וחי שמונה ימים אם מותר לשוחטו ולאכלו ואת"ל שמותר אם מותר גם תוך שמונה ימים אם הרופאים אומרים שיכול לחיות באינקובטר ח' ימים.

תשובה:

אינקובטר ויכול על ידו לחיות בן ח' יש לדון אם מותר באכילה או אסור.

ב. ובהשקפה ראשונה לכאורה נראה פשוט שמותר באכילה שהרי כל הטעם שאסור בן ח' הוא משום שהוא נפל ונפל חשוב כמת וכמו שכתב הש"ך שהבאנו באות א' ומת אסור באכילה משום נבלה אבל אחר שחי באינקובטר שמונה ימים שוב אינו מת ולא נפל וממילא מותר באכילה אכן כד דייקת אין הלכה זו פשוטה שהרי בהמה טריפה שמצאנו לה רפואה ונתרפאת מ"מ אסורה שהרי כך אמרו בחולין ס"ח ב' "בשר בשדה טריפה לא תאכלו" [פסוק זה בא לאסור בהמה שהוציא העובר ידו ונשחטה שהיד אסורה שהיד הוא בשר בשדה בלי מחיצות] מה תלמוד לומר [למה קראו טרפה ומה למדנו בכך הוי ליה למיכתב בשר בשדה לא תאכלו] לפי שמצינו במעשר שני ובכורים שאע"פ שיצאו חוץ למחיצתן וחזרו [שנכנסו לירושלים ויצאו וחזרו מותרים] אף זה [עובר] כן תלמוד לומר טריפה וכו' מה טרפה כיון שנטרפה שוב אין לה היתר אף בשר כיון שיצא חוץ למחיצתו ושב אין לו היתר [ולכן גם בהחזיר היד ואח"כ נשחטה היד אסורה] ובר"ן שם כתב וז"ל "וכתב הרא"ה שמכאן יש ללמוד לכל טרפיות שאם נחתכה הבהמה באותו מקום טרפות שהיא מתה ואלו היתה חתוכה למעלה מאותו

א. בשו"ע יור"ד סימן י"ג ס"ג וז"ל "אם לא שחט האם אלא קרעה וכן אם שחטה ונתנבלה בידו או שנמצאת טריפה אם העובר הנמצא בה בן ט' חי טעון שחיטה לעצמו וניתר בה ואם הוא בן ט' מת או בן ח' אפילו חי הרי זה אסור הג"ה ועכשיו אין להתיר שום ולד בבהמה אם האם טריפה ולא מהני לו שחיטת עצמו דחיישינן שמא אינו בן ט'" עכ"ל ובש"ך שם סק"ט וז"ל "הרי זה אסור שהרי לא הועילה שחיטת אמו לטהרו וצריך הוא שחיטה וכיון שהוא בן ט' מת או בן ח' חי שחשוב כמת לא מהני ביה שחיטה ואסור" עכ"ל ובסימן ט"ו ס"ב כתב השו"ע וז"ל "בהמה שילדה אם ידוע שכלו לו חדשיו דהיינו ט' חדשים לגסה וה' לדקה מותר מיד וכו' ואם אין ידוע שכלו לו חדשיו אסור משום ספק נפל עד תחלת ליל שמיני". עכ"ל ומעתה יש לדון אם יודעין בודאי שלא כלו לו חדשיו וחי שמונה ימים אם מותר לאוכלו בשחיטת עצמו ומזה שהשו"ע הביא דין זה שמועיל שמונה ימים באינו ידוע אם כלו חדשיו ולא הביאו בידוע שלא כלו חדשיו אין להוכיח שבודאי לא כלו אין היתר גם בחי שמונה ימים שמה שלא הביא דין זה הוא משום שאין מציאות לבן ח' שיחיה שמונה ימים ואין להביא דינים שלא יתכנו אכן בזמנינו שנתחדש

מקום היתה חיה שכל שנחתכה במקום שהיא מתה בו שוב אין לו תקנה לחותכה למעלה ממנו ואע"פ שאלו היתה נחתכת שם מתחילה היתה חיה וכו' ומוכיחים מהאי קרא דכיון שנטרפה שוב אין לה היתר דהכי אמרינן בגמ' מאי תלמודא אמר רבא כטרפה מה טרפה כיון שנטרפה שוב אין לה היתר אף בשר כיון שיצא חוץ למחיצתו שוב אין לה היתר עכ"ל וא"כ אף אנו נאמר שנפל אין לה היתר ואף שהכניסו באינקובטר וחי שמונה ימים אסור.

ג. הן אמת שהר"ן בדף כ"ו א' [בדפי הר"ן] בד"ה ולענין הלכה וז"ל "ולפי זה נשבר עצם האמצעי למעלה מצומת הגידין כשרה וא"ת אם כן נחתכו רגליה במקום צומת הגידין שהיא טרפה יחתוך למעלה מצומת הגידין ותכשר לאו קושיא היא דנהי שאם נחתכו רגליה מתחלה למעלה מצומת הגידין כשרה כל שנחתכו במקום צומת הגידין מחמת שהחתך מכאיב לה באותו מקום היא נטרפת בכך ושוב אין לה היתר ודכוותיה נמי בטחול וכליות שאע"פ שאם נחתכו בתחלה כשרים ניקב הטחול בסומכה טרפה וכן לקתה בכוליה אחת טרפה אלו נטלו אחר כך אינם חוזרים להכשרו שהנקב בטחול והלקותא בכוליא מכאיב הבהמה יותר מנטילתן עד שהיא נטרפת בהן ושוב אין לה תקנה וליכא למימר דאין ה"נ שאם נחתכו במקום צומת הגידין כל שחותך למעלה קודם שחיטה חזרה להכשירה דאם כן וכו' ועוד דבהדיא אמרינן בגמ' מה טרפה כיון שטרפה שוב אין לה הכשר וכמו שכתבתי למעלה אע"פ שהרמב"ן מגמגם בדבר להתיר בהמה שנחתכה במקום צומת הגידין כל שחתכה למעלה מצה"ג לפני שחיטה עכ"ל.

ד. ומדברים אלו נראה שטעם הדבר שאין טרפה חוזרת להכשרה הוא משום שאין תועלת במה שיחתוך רגליה למעלה

מצה"ג מאחר שכבר הכאיב לה החתך במקום צה"ג אלא שלפי"ז קשה איך למדו מטרפה שאם הוציא העובר ידו והחזירה לפני שחיטה שאסורה והרי גם טרפה אינה אסורה אילו היתה מתרפאת בכך ולא היתה מתה וא"כ איך נלמד מכאן החזרת היד ואין לומר שמ"מ לומדים מטרפה שמה טרפה אינה חוזרת כך עובר אינו חוזר קשה למ"ד אין לומדים אפשר משאי אפשר ואולי כל שהתורה עצמה הקישה לטריפה למדים אפשר משאי אפשר ולא אמרו שאין למדים אלא כשבאנו ללמוד במדת בנין אב שהוא מה מצינו אבל בהיקש שהקישה תורה במפורש למדים גם משאי אפשר.

ה. אכן נראה שממה שכתב הרמב"ם פ"י משחיטה הי"ב "ואין להוסיף על הטרפות אלו כלל שכל שאירע לבהמה או לחיה או לעוף חוץ מאלו שמנו חכמים וכו' וכן אלו שמנו ואמרו שהן טרפות אע"פ שיראה בדרכי הרפואה שבידינו שמקצתן אינם ממיתין ואפשר שתחיה מהן אין לך אלא מה שמנו חכמים שנאמר על פי התורה אשר ירוך" ובפשטות כוונת הרמב"ם לומר שכל שמנו חכמים מהלכה למשה מסיני שהן טרפות אף שרואין בדרכי הרפואה שאינה חיה מ"מ מאחר שבזמן שניתן למשה מסיני מנין הטרפות לא היה רפואה לטרפה זו לא נשתנה דינה והרי היא באיסורה ולפי זה גם בטרפה שיש בידינו בזמנינו רפואה מ"מ אסורה וא"כ גם אנו נאמר שכל שהיה בזמן מתן תורה נפל אף שכעת בידינו אינקובטר ויכול לחיות מ"מ לא נשתנה דינה ואסורה משום נבלה נזוה שהולכין אחר מתן תורה מפורש בחוות דעת יור"ד סימן צ"ח סק"ג ד"ה ומעתה וכן כתב הדברים בנתיבות סימן שנ"ג סק"א].

עוד נראה להביא ראיה שהטעם שאין טריפה חוזרת להכשירה הוא גם בזמן שבדאי נרפאה מ"מ כל שחל עליו איסור

הדבר שחילק הרמב"ם בין טרפות דאדם לטרפות בבהמה כתב האחיזור בח"א סימן י"ב אות ח' שבטרפות נאמרה הלכה למשה מסיני אלו הן הטרפות ולכן אינם משתנות משא"כ טרפה שיש באדם לא נאמר למשה מסיני אלא שטרפה אינו כחי לענין שהורגו פטור ולכן הולכין אחר הרופאים ולכן כל שאפשר לנתח מחלתו ושעל ידי כך יחיה אינו טרפה ולפי זה נראה שכל שנולד בחודש השמיני אינו כנפל בזמן שיש אינקובטר שהרי בידינו רפואה שיכול לחיות ועל פי זה נראה עוד שגם בבהמה שנולדה בחודש השמיני וחיתה באינקובטר שמונה ימים מותרת בשחיטה ואף שבטרפות דבהמה אין רפואה מועלת נראה שיש לחלק בין איסור טרפה לאיסור נפל שבטרפה נאמרו למשה מסיני סימני טרפות משא"כ נפל שלא נאמר דין נפל אלא מה שאסור נפל משום שנפל הרי הוא כמת וזה נודע מסברא וכל שנחשב כמת הרי הוא גבלה ולכן כל שחי ח' ימים יצא מכלל נפל ומותר באכילה ולכן דין נפל דומה לדין טרפה דאדם שלא נאמרה בהם הלכה למ"מ רק כל שאינו יכול לחיות ההורגו אינו חייב מיתה שאינו בכלל נפש וכן גם בהמה שעומדת למות מחמת שהיא נפל הרי היא כמתה וממילא אסורה באכילה ומטמאה במשא כגבלה לכן כל שאפשר לה לחיות הרי היא כחיה ומועיל לה שחיטה.

ז. ואין להקשות על דברינו שלא נאמרה הלכה מפורשת שנפל הרי הוא כמת אלא שמסברא יודעין שכל שהוא נפל הרי הוא כמת והרי אין הדבר כן שהרי למדו בגמ' שבת קל"ה ב. "תניא רשב"ג אומר כל ששהה ל' יום באדם אינו נפל שנאמר ופדויו מבן חודש תפדה שמונת ימים בבהמה אינו נפל שנאמר ומיום השמיני והלאה ירצה לקרבן וכו'" הרי שלמדנו דין נפל באדם ובבהמה מקרא ואם נאמר שכל שהיה נפל בשעת מתן תורה שוב

טריפה אסורה ממה שמוכא בגמ' חולין נ"ח א' בבהמה שעיברה ולבסוף נטרפה שר' אליעזר סובר שאסורה גם להדיוט משום שעובר ירך אמו ור' יהושע סובר שמותרת שעובר לאו ירך אמו ובתוס' תמורה ל"א א' ד"ה למאן הקשו למה אמרו לעיל שבעיברה ולבסוף נרבעו ד"ה אסור שעובר ירך אמו ותרצו "וי"ל דלא דמי דבודאי טריפה שהוא תלוי בחיות ובריאות כיון שאנו רואין הולד חי ובריא אין לנו לומר שנטרף הולד עם אמו ואין לנו לפוסלו בשביל פסול טרפות אמו אבל גבי רביעה ונגיחה ודאי כירך אמו הוא" עכ"ל ובתוס' ב"ק מ"ז. ד"ה מאי טעמא כתבו וז"ל ואומר ר"י דבכל מקום עובר ירך אמו לבד לענין טריפה כיון שיש לו חיות בפני עצמו ליכא למימר שנטרף עם אמו וכו' עכ"ל ויש לעיין מה טעמו של ר' אליעזר שאוסר ולד טריפה להדיוט הרי העובר אינו טריפה וחי י"ב חודש ובע"כ שאין הולכין אחר זה שיכול לחיות וכל שבשעתו כשהיה עובר היה אבר אמו ונאסר שוב אינו חוזר להיתר אף שכעת אחר שנולד אינו טריפה ואין לומר שטעמו של ר"א שסובר שעובר טריפה אינו חי שלא מסתבר שחולק על המציאות שכתבו התוס' שאנו רואין הולד חי ובריא ואף לדעת חכמים החולקין על ר' אליעזר וסובר שהולד כשר נראה שאין הטעם שסוברים שטריפה שחזרה לבריאותה נתבטל ממנו דין טריפה אלא שסוברים שלענין טרפות שתלוי בחיות אין העובר נידון כאבר אמו שלענין זה אינו כאבר אמו כן נראה לענ"ד.

ו. אכן נראה שלפי מה שהביאו מהרמב"ם פ"ב מרוצח ה"ח שההורג טרפה פטור וכל שיאמרו הרופאים שמכה זו אין לו תעלה באדם ובה ימות אם לא ימיתנו דבר אחר, ע"כ, הרי שבטרפות דאדם לענין רציחה הולכין אחר מציאות הענין וכל שיש בידינו רפואה אינו טרפה וההורגו הרי הוא רוצח וחייב מיתת ב"ד ובטעם

מילתא למפרע שאינו נפל אלא ודאי גזרת הכתוב הוא מפדיו מכן חודש תפדה דאפילו קים לו שכלו לן חדשיו צריך ל' יום ואע"ג דמהאי קרא נפקא לן בשבת קל"ה כל ששה ל' יום באדם אינו נפל הכי נמי דרשינן שם ח' ימים בבהמה אינו נפל מדכתיב מיום השמיני והלאה ירצה לקרבן ואפ"ה כי קים לן דכלו חדשיו הוי מחוסר זמן תוך שמונה כדמוכח בר"ה ו' ב' דאמר בכור מאימתי מונין לו שנה חד אמר משעה שנראה להרצאה וחד אמר משעה שנולד ולא פליגי הא בתם והא בבעל מום ומוקמינן ליה התם שכלו לו חדשיו ואפ"ה לא חזי להרצאה עד ח' וכו' עכ"ל.

ח. ויש לעיין איך יתכן לומר דבר זה שמה שהצריכה תורה ל' יום באדם וח' בבהמה אינו מטעם חדש נפל אלא גז"כ ואעפ"כ למדים מזה שכל ששה ל' יום באדם וח' בבהמה אינם נפלים שאם גז"כ איך למדו והתוס' לא גילו הטעם רק הוכיחו הדבר בראיה ונראה לענ"ד לומר שזה שהצריכה תורה ל' יום טעמו של דבר שכל שלא ששה ל' יום יש חשש נפל אכן אחר שציוותה תורה שצריך ל' יום לפדיון וח' להקרבה שוב אין הולכים אחר הטעם של מצווה וצריך ל' יום גם כשלא שייך הטעם והרי זה דומה למה שאמרו ריש ביצה שכל דבר שבמנין צריך מנין אחר להתירו וכל שלא התיר מנין אחר נשאר באיסור גם כשבטל הטעם ולמדו דבר זה ממה שאמרה תורה "במשוך היוכל המה יעלו בהר" הרי שצריך היתר לעלות להר סיני אף שכל האיסור לעלות להר סיני מפורש בתורה שמפני שירד ד' על הר סיני וממילא אפשר לדעת שכשנסתלקה שכינה ירד האיסור אלא ע"כ שכל שאסור אין האיסור בטל כשבטל הטעם וכן נאמר גם בזה שהצריכה תורה ל' יום כדי לדעת שיצא מכלל נפל מ"מ אין להתיר בלי ששה ל' יום אף שנתגלה לנו בדרך אחרת שאינו נפל שכל שאין הטעם עדיין

לא ישתנה הדין גם בזמן שיש לנו רפואה לנפל ויהיה דינו כטרפה שכל שהיה טרפה בשעת מתן תורה אין דינה משתנה גם בנתחדש רפואה אכן נראה שהלימוד מפדיון מכן חודש ומיום השמיני והלאה בא התורה לגלות דין נפל אלא הוא דין בפדה"ב שצריך ל' יום ובהמה לקרבן צריך ח' ימים והוא גז"כ וכמו שנבאר בהקדם מה שאמרו בגמ' ב"ק י"א ב' אמר עולא אמר ר' אלעזר בכור שנטרף בתוך ל' יום אין פודין אותו וכן תני רמי בר חמא מתוך שנאמר פדה תפדה יכול אפילו נטרף בתוך ל' יום ת"ל אך חלק, וברש"י שם "בכור שנטרף בכור אדם שנהרג תוך ל' יום אין פודים אותו אין צריך לפדותו ואם מת מעצמו לא איצטריך לן למימר דהא כתיב ופדיו מדי חודש תפדה אבל השתא איצטריך לאשמעינן דלא אמרינן אי לא אקטיל היה חי ולא נפל הוה וליפרקיה" עכ"ל, ובתוס' שם ד"ה בכור הביאו פירש"י וכתבו "ומשמע קצת דאם קים ליה בגוויה דכלו לו חדשיו וחי היה יכול לפדותו" ונראה שמה שכתבו שמשמע קצת שאין מכאן ראיה הרבה שיש לפרש שזה גופא בא ר' אלעזר לחדש שאין הטעם למה מת בתוך ל' פטור מפדיון מטעם שנתברר שהיה נפל אלא הטעם משום גז"כ שכל שלא חי ל' פטור ואפילו אינו נפל לכן כתבו שמשמע קצת שר' אלעזר פוטר גם בנהרג שאף שבנהרג לא נתברר שהוא נפל אבל מ"מ גם לא נתברר שאינו נפל שהרי יתכן שהיה מת אם לא היה נהרג אבל במקום שנתברר לנו שאינו נפל חייב בפדיון גם תוך ל' שאם סובר ר' אלעזר שגם בנודע שאינו נפל אינו חייב בפדיון אם לא חי ל' יום היה לו להשמיע חידוש יותר גדול שגם בכלל לו חדשיו ומת או נהרג פטור מפדיון והקשו תוס' על פירוש רש"י ממה שאמרו בגמ' בכורות מ"ט גבי פודה את בנו תוך ל' יום ונתאכלו המעות לאחר זמן אין בנו פדוי ואמאי הא אגלאי

אסור ומ"מ לומדים מזה של יום מוכיח שאינו נפל.

שחי ח' ימים אגלאי מילתא שלא היה נפל ומונין שנתו משעה שנולד.

ז. ודומה לזה מצינו בתוס' פסחים ל' ב' ד"ה התורה שהקשו על מה שאמרו בגמ' "התורה העידה שאין כלי חרס יוצא מידי דופיו לעולם [שהרי בכלי עץ ומתכות כתב לך ישטף תעבירו באש ומורק ושוטף אבל בכלי חרס ישבר] והקשו התוס' וז"ל "וא"ת והיכי מייתי ראיה מדכתיב ישבר דילמא גזה"כ הוא דאפילו תלאו באויר התנור בעי התם רבא בר חמא אי קפיד רחמנא אבישול בלא בלוע או לא ויש לומר כיון דלכלי נחושת מועיל שטיפה ומריקה אפילו בבישול ובלוע א"כ מה שהקפיד בכלי חרס אבישול בלא בלוע היינו לפי שעשאו כבישול ובלוע עכ"ל הרי מצינו שאף שהחילוק בין כלי נחושת לכלי חרס יש לו טעם שחרס בולע ואינו יוצא מידי דופיו לכן ישבר ואילו כלי מתכת שיש אפשרות להוציא הבלוע על ידי הגעלה לכן אינו צריך שבירה כל זה טעם המצוה אבל אין הולכין אחר הטעם אחר שנאמרה המצוה שוב אין הולכין אחר הטעם אלא כל ענתבשל בכלי חרס אף שלא בלע צריך שבירה.

י. ולפי"ז יוצא שלא נאמרה בתורה דין נפל שחשוב כמת אלא גזה"כ שפדיון הבן הוא לאחר ל' יק שאנו לומדים מטעמו של המצוה שכל שלא שהה ל' יום יש חשש נפל ונפל הרי הוא כמת אבל אין הטעם של המצוה כמצוה אלא בגדר סברא אלא שהסברא למדנו מהתורה ולכן כל שיש לו לנפל אפשרות לחיות אינו נפל תדע שאם נאמר שנפל שחשוב כמת הלכה מפורשת היא בתורה א"כ למה מותר לאכול בהמה לפני ח' ימים ביודעין שכלו לו חדשיו ואילו לקרבן פסול וכמו שהבאנו מתוס' באות א' שתם נגמרה שנתו מיום השמיני ואילו בע"מ נגמרה שנתו משעה שנולד וע"כ שתם יש גזה"כ מבן שמונה ואילו בבע"מ אין גזה"כ גם מסברא ולכן כל

יא. אכן לפי"ז יש לדון שנתיר בהמה תוך ח' ימים מאחר שאפילו היא בודאי נולדה בחודש השמיני מ"מ מאחר שיש אפשרות לה לחיות על ידי אינקובטר א"כ אינה נפל וכן נאמר שבזמנינו יפטור פחות מל' יום את אמו מחליצה וגם אם מת תוך ל' יום ג"כ יפטור מחליצה שאף שמת מ"מ אילו היו שמים אותו באינקובטר היה חי ונראה שאף שחזינן שאפשר לחיות באינקובטר מ"מ אין הדבר מוכרח ולפעמים מת גם באינקובטר ולכן כל שלא חי ל' יום או בהמה ח' ימים אפשר שהם נפלים אבל כל שחי ח' ימים או באדם ל' יום א"כ נתברר שאינו נפל ופוטר את אמו מחליצה ובהמה ח' ימים מותר לשוחטה ומכל זה נפשטה השאלה השניה לבהמה שילדה בחודש השמיני והכניסוהו לאינקובטר וחיה ח' ימים שמוותרת בשחיטה.

יב. ולענין שאלה הראשונה נראה שיש ליתן טעם נוסף להתירו אף אם לא נסכים להיתר הראשון ונאסור ולד שנולד בחודש השמיני כיון שחל עליו איסור נפל בשעה ראשונה שנולד שוב אינו חוזר וניתר מ"מ יש להתיר בעובר שהוציאו מרחם בהמה והחזירוהו לבהמה אחרת שאף שהיה העובר אסור בשעה שהוציאוהו מהבהמה הראשונה מ"מ מותר הולד שנולד עתה מבהמה השניה שולד זה אינו העובר הראשון ופנים חדשות באו לכאן ופנים אלו לא נאסרו מעולם ויסוד לסברא זו יש להביא ממה שמצינו שהמוכר עובר לחבירו לא קנה וכמו שנפסק בסימן ר"ט ס"ד "אין אדם מקנה דבר שלא בא לעולם בין במכר ובין במתנה בין במתנת שכיב מרע כיצד מה שתוציא שדה זו מכור לך מה שיוציא אילן זה נתון לך תנו מה שתלד בהמה זו לפלוני או שאמר מה שתלד פרתי או שפחתי מכור לך או נתון

הפירות גדילי וינקי מגוף הדקל והוא לא מכר גוף הדקל אלא ע"כ כיון דשייר פירי עם מקום הצימוח הפירות דהיינו ענפי האילן סגי ליה ומכש"כ היכא דיש לו ללוקח החנטה גופה דלא גרע ממקום הצימוח הפירות דתו לא הוי דבר שלא בא לעולם" עכ"ל.

יד. ולענ"ד לא הבנתי מה ק"ו יש כאן לעולם אומר שעדיף מה שקנה הענפים יותר ממה שיש לו גוף הפרי שמה שגדל הפרי אינו בא מכח הפרי אלא מכח הענפים ומה שכתב שגוף הדקל לא קנה והרי הפרי יונק מהדקל יש לומר שאף שיונק מהדקל מ"מ הענף הוא שיוצר הפרי ולא הדקל תדע שהרי המרכיב ענף של מין זה בעץ ממין אחר צומח פירות ממין הענף ולכן כל שהענפים שלו הפירות שלו משא"כ כשיש גוף הפרי אין הכרח שמה שצומח וגדל בפרי יהיה שלו ותמוה שקצוה"ח סותר דברי עצמו שבתחילת דבריו שם כתב שהמוכר פירות שחנטו ואחר כך צמחו הפירות לא יהיה שלו רק הגודל שהיה מקודם ושאר הפרי שייך למוכר וכמו שהוכיח מסימן רנ"ז ואילו בסופו מה שכתב כאן נראה שכל הפרי שלו וצ"ע.

טו. אכן אין להקשות על מה שכתבנו מהדין שיכול אדם להקדיש ולדות קדשים כשהם עוברים וכמו שהביא הקצוה"ח בסימן ר"ט סק"א ומזה הוכיח שם הקצוה"ח כדעת הרמב"ם שעוברים הוויין דבר הבא לעולם ועיין בנתיבות ר"ט ב' דעתו שבמקנה העובר בודאי קנה כמו שקונה כבד של בהמה ולכן יכול לקנות עובר וכן להקדיש עובר רק בקונה עובר לאחר שיוולד וכעת אין לו כלום בזה אמרו שהוא דבר שלא בא לעולם ולכאורה נראה שסובר שאין ולד הנולד מעובר נחשב כפנים חדשות.

טז. אמנם נראה שכל מה שנתבאר אינו אלא לענין ממון שכל שקנה העובר ונעשה

לך לא אמר כלום אפילו היתה הפרה או השפחה מעוברת לא קנה כלום הג"ה מיהו גבי אילן אם חנטו הפירות מיקרי בא לעולם" עכ"ל ולכאורה קשה למה אינו יכול למכור העובר כשם שמוכר בשר אחר מהבהמה כטחול וכבד ובע"כ שכל שנולדה לבסוף אנו אומרים שפנים חדשות באו וכעת נולד בריה חדשה ואינה אותה חתיכה עצמה שקנה הלוקח ואין הכי נמי אילו רצה הלוקח ליטול העובר בשעה שמכר לו היה יכול אבל אחר שנולד אנו אומרים שאין כאן ממה שקנה ולפי"ז יש לומר שגם במקום שהעובר עצמו היה אסור מ"מ כל שנולד אחר כך אני אומר אין הולד אותו עובר שהיה אסור אלא נולד פנים חדשות והפ"ח אינו נפל.

יג. אכן בקצה"ח סימן ר"ט סק"ב כתב שהמוכר עובר לא קנה גם מה שכבר יש בעובר ומחלק בין מוכר פירות שחנטו שקנה גוף הפירות וממילא הם שלו גם מה שצמח אחר כך וגדל הפרי משא"כ מוכר עובר שלא קנה כיון שהעובר מכוסה ולדבריו נדחה מה שכתבנו להחזיר מטעם פנים חדשות שכל שהיה נגלה בשעתו קנה העובר וכל שנתגדל שלו נתגדל והכי נמי נאמר כל שהיה מגולה וחל עליו איסור נבלה מטעם נפל אינו חוזר וניתר מחמת פנים חדשות אכן מסברא קשה להבין למה אינו יכול למכור דבר מכוסה וכי אינו יכול למכור כבד הבהמה ואולי כוונתו שכל שהוא מכוסה נידון כפנים חדשות מה שילדה משא"כ בפירות שחנטו שנגלה החנטה וכל שנגלה אינו כפנים חדשות אכן ראייתו שהוכיח שהמוכר פירות משחנטו קנה הפירות כשיגמרו מטעם שכל שקנה כשהן חנטה ממילא כל הפרי שלו והוכיח דבר זה "ממה שאמרו בפ' מי שמת דקל לאחד ושייר פירותיו לעצמו שייר מקום פרי ופירש הרשב"ם מקום פירי היינו ענפי האילן שבו גדלים הפירות וכו' ונהי דענפי האילן שלו אכתי

אפשר בלא צחצוחי רוק וכן אמרו בזב שראה קרי שאי אפשר בלא צחצוחי זיבה ולכן מטמא במשא והקשה למה יתבטלו הרוק והזיבה ברוב ותרץ שכל שנולד בתערובות אינו בטל ולפי"ז יש לדון שלא יתבטל העובר ברוב שנתוסף עליו שהרי ההיתר נולד בתערובות ולא היה היתר בעולם בפני עצמו ואף שהאיסור היה בפני עצמו מ"מ לפי מה שהעלה בנובי"ת יור"ד סימן נ"ד וג"ה שלא אמר המרדכי שכל שנולד בתערובות אינו בטל אלא כשהמבטל נולד בתערובות ולא היה בפני עצמו מעולם הוא אינו יכול לבטל ולכן אין הדם מבטל הרוק מאחר שלא היה דם מעולם בפני עצמו אבל כל שהמבטל היה בעולם בפני עצמו ורק המתבטל נולד בתערובות בזה קל יותר לבטל וגם דבר שיש לו מתירין בטל ולפי זה כל שהבטל היה בפני עצמו והמבטל נולד בתערובות אינו יכול לבטל וא"כ גם בנידון דידן שלא היה העובר הנוסף בעולם בפני עצמו אינו יכול לבטל העובר שנאסר בשעה שיצאה מהבהמה.

יח. והנה לפי זה יש לעיין מה שדנו בגמ' שהבאתי באות ט"ז אם גידולי היתר מבטלים לעיקר האסור לפי המרדכי איך יבטל והרי נולד בתערובות ובנובי"ת יור"ד סימן נ"ה ד"ה אמנם ראיתי שהביא ראייה לסברא שכתבנו משמו באות י"ז שכל שנולד האיסור בתערובת אבל ההיתר היה לפני האיסור שבוזה ההיתר מבטל לאיסור ממה ששנינו המעביר עציץ נקוב בכרם אם לא הוסיף במאתים מותר משום שכלאי הכרם מתבטלים במאתים הרי אף שהאיסור נולד בתערובות מ"מ בטל ובהכרח שכל שהיה ההיתר קודם מבטל לאיסור ע"כ ותמהני שלא הזכיר הדין שנסתפקו אם גדולי היתר מבטלים לאיסור והרי שם נולד ההיתר בתערובות ואיך יבטל ובע"כ שלהמרדכי זה גופא הצד שלא מתבטל.

יט. אכן אם כן יוצא שהר"ן שכתב

שלו גוף העובר ממילא קונה מה שנתגדל אחר כך שכך גדר בעלות שכל שמתגדל ממנו הרי הוא שלו אבל לענין איסור מצינו בזה מחלוקת הראשונים יש סוברים שכל שנתגדל באיסור התוספת מותרת וכמו שנתבאר בתוס' נדרים דף נ"ח ב' ד"ה אמר ר' יוחנן שהיתר הנוסף מותר רק שמ"מ ענף ילדה שסיבכה בזקנה אף שהוסיף במאתים אסור היינו טעמא שזה שסיבכה הרי זה כמבטל איסור לכתחילה ולכן אינה בטילה וכן נתבאר בחידושי הרשב"א שם נ"ז ב' ד"ה בצל שמן התורה בטל עיקר האיסור בגידולין ורק מדרבנן מיבעי ליה שמא אינם מתבטלים מחמת חשיבות העיקר וכן דעת הר"ן שבערלה וכלאי הכרם אף הגידולין שהוסיפו אחר שסיבכה בזקנה וכן מה שהוסיפו הגידולין אחר שעקר הירקות מהכרם אסורים וכמו שכתב הש"ך בסי' רצ"ד סקל"ב ועיין בביאור הגר"א סימן רצ"ו ס"ק ל"ח שדעתו שהשו"ע הכריע כהר"ן ומעתה לדעת הסוברים שבאיסור גם הגידולין אסורים גם בעובר שנאסר כל מה שנתגדל ונעשה ולד הרי הוא אסור וכמו בפירות ואף לסברת הקצה"ח שהבאנו באות י"ג שמחלק בין פירות לעובר יתכן שחילוק זה אינו אלא לענין ממון ובוזה חלוק עובר שמכוסה לפירות שחנטו שמגולין אבל לענין איסור אולי אין לחלק בזה אכן אין הדבר מוכרח אכן לענין דידן כבר כתבנו באות י"ג שכל שהיה העובר מגולה שעה אחת ונאסר הרי זה כפירות אכן לדעת הראשונים שגידולין מותרים א"כ גם בנידון דידן הגידולים מותרים ורק יש לאסור מטעם שאין הגידולין מבטלים העיקר משום שמבטל איסור לכתחילה שדומה לילדה שסיבכה בזקנה.

יז. וביותר שיש לדון שגם מן התורה אינו בטל לפי מה שכתב המרדכי סוף חולין הביאו המל"מ פ"א מטמאי משכב ומושב הי"ד שהקשה איך אמרו ביבמה שרקקה דם דחליצתה כשרה מטעם שאין

אלא מוכח מזה שאין ענין ביטול אלא לבטל הדבר אבל כל שדנים כלפי האדם המבשל בשבת לא נאמר ענין ביטול וחייב המבשל ומ"מ אינו אוסר התבטיל כיון שהמלח נתבטל וביותר שנולד בתערובות ולכן בטל.

והשתא לסברא זו נדחה ראיית המרדכי מזה שראה קרי שהרי לענין שהוא נעשה זב בעל ג' ראיות די שאדם ראה זב לכן נעשה זב בעל ג' ראיות אף שהזב עצמו נתבטל [אכן יבמה שרקקה דם אין לומר סברא זו שאף שהרוק נתבטל אבל מ"מ נחשב שירקה היבמה אכן ממה שאמרו ביבמות ק"ו ב' שיבמה שרקקה וקלטתו הרוק לפני שהגיע הרוק נגד פני היבם החליצה פסולה נראה שצריך שיהיה רוק ולא די ברקיקה וכל שנתבטל הרוק אף שנחשוב שהיבמה רקקה מ"מ אין לפנינו רוק וכן ממה שאמרו שם שרקקה ולא ראו הדיינים הרקיקה פסולה מוכח ג"כ שצריך שיהיה רוק ולא די ברקיקה וצ"ע ונראה שהראשונים החולקים על סברת המרדכי שהבאנו באות י"ט יתרוצו כחירוק הראשון שכתב המרדכי סוף חולין שמדובר שניכר והיה בעין הרוב בדם].

כב. ולפי"ז לא קשיא מה שתמה המל"מ על חכמי אשכנז שכתבו בשו"ע יור"ד בסימן י"ד עיי"ש בפתחי תשובה ס"ק ג' בעובר שהוציא ידו ושחטו את אמו שאותו יד אסור באכילה ואסור לשותות החלב מאותו עובר כיון שהיד אסורה ואין לו תקנה בשחיטה וכיון שהחלב בא מכל הבהמה נמצא שמעורב חלב אסור ודנו שם האחרונים שיתבטל ברוב ובס' אם הבהמה פי ששים מהיד והקשה המל"מ הרי נולד החלב בתערובות ואינו בטל ולפי מה שכתבנו שהרבה ראשונים חולקים על סברת המרדכי לא קשה קושיית המל"מ שפסקו דלא כהמרדכי.

[ובעיקר דברי המל"מ בפ"א מטמאי משכב הי"ג שהקשה איך יתכן לומר

טעם אחר לזה שאין הגידולים מבטלים להיתר משום שהגידולין עצמם נאסרים משום שיוצאין מעיקר האסור וכן לדעת התוס' והרא"ש שהיינו טעמא שאינם מבטלים דדמי למבטל איסור לכתחילה דעות אלו חולקים על סברת המרדכי וסוברים שגם היתר הנולד בתערובות מותר וכן נראה לענ"ד לדייק ממה שפסק הרמב"ם בפ"א משאר אבות אטומאה ה"א^ל "בהמה ששפעה חררת דם אע"פ שנפטרה מהבכורה אינה ממטמאה לא במגע ולא במשא עד שיהיה בה צורת נפל לפי שהיא בטילה ברוב היוצא עמה" והוא מגמ' בכורות כ"א ב' ויש לעיין אם הנפל בטל ברוב א"כ למה נפטרה מהבכורה הרי לא ילדה ולד אלא ולד שנתבטל והרי זה כאילו לא ילדה וצריך לומר שאין דין ביטול אלא כשדנים לענין שהנפל יטמא במשא ולכן כל שנתבטל הרי זה כמי שאינו אבל לענין לפטור האם מבכורה אין דנים אם יש כאן ולד אלא דנים אם האם ילדה ואין השני שתלד פטר רחם לכן גם בילדה ולד מבוטל ברוב נחשב כלידה לגבי אמו ואין השני פטר רחם.

כ. ויש להביא סייעתא לסברא זו ממה שפסק הרמ"א באור"ח סימן שי"ח וואם עבר ונתן מלח אפילו בכלי ראשון אפילו הוא על האש שעבד איסורא מותר המאכל דהמלח בטל על גבי האוכל עכ"ל ובמג"א שם ס"ק ל"א "דהמלח בטל בס' ואע"ג דמידי דעביד לטעמא לא בטיל שאני הכא דהוי זה וזה גורם דמסתמא נמלח בערב שבת ואע"ג שדבר שיש לו מתירים לא בטיל כיון שנתבטל מקודם שנאסר בטל דנימוח מיד ואין נתבטל מיד דבעי בישולא כבשרא דתורא וכו' עכ"ל ויש לעיין שטעם זה שכתבו שהמאכל מותר שהמלח בטל נראה שלכן אין המלח שנאסר אוסר המאכל אבל איסור בישול עבר ואמאי לא נאמר שגם איסור בישול לא עבר כיון שבישול דבר שנתבטל ברוב

וכמו שנתבאר בפרמ"ג בפתיחה להלכות תערובות בחקירה הג' ד"ה והנה הרי שצריך פי שנים לבטל ולפי"ז משכחת לה שיצא מיעוט העובר לחוץ ונשאר בפנים רוב העובר אבל לא פי שנים ובזה החלב אסור משום ספק דאורייתא ולכן גם אפילו נשאר בעובר פי שנים בפנים אבל כיון שיסוד הספק הוא בדאורייתא שוב אין להחשיבו כספק דרבנן ואף לסברא שכתב הרמ"א בסימן מ"ט שלא אמרו נתגלגל רק באופן שעוד יתכן שיחזור להיות ספק דאורייתא כגון בספק טריפה שנתערב חד בתרי שיכול לחזור להיות מהתורה כגון שהוכר האיסור מ"מ גם בעובר יתכן שיחזור להיות דאורייתא כגון שנשאר בפנים פי שנים אבל אחר כך חתכו מרגלי העובר עד שלא נשאר בולד פי שנים נגד מה שיצא כבר ומדובר שחתכו מרגליו במקום שאינו עושה טריפה ולכן הולכין לחומרא בספק זה.

כד. כן קשה לי על מה שהבאנו באות י"ז מהנוב"י שכל שנולד האיסור בתערובות אבל ההיתר היה בפני עצמו בזה בטל האיסור לכאורה קשה ממה שהקשה המרדכי סוף חולין על סברתו שאין דבר הנולד בתערובות בטל והקשה וז"ל "והא דתנן פ' המפלת שליא בבית טמא ור"ש מטהר ומסיק טעמא דר"ש משום ביטול ברוב שנימוק ונימוח הולד ונתבטל ברוב [הרי שגם הנולד בתערובות בטל] ויש לומר דהתם נמי היה הולד ניכר מתחילה ואח"כ נימוח ועל כן מתבטל" עכ"ל והשתא לפי סברת הנוב"י היה לומר שהדם המבטל היה ניכר מתחילה ואין נ"מ אם העובר היה ניכר קודם וצריך לומר שלא דק והכוונה שהדם המבטל היה ניכר מתחילה.

כה. ובהאי ענינא קשה לי מה שכתב המל"מ הנ"ל בפ"א מטמאי משכב ומושב הי"ג שכתב שם טעם למה בגד שאבד בו כלאים אינו בטל ברוב משום שלבישת

שחלב האבר מתבטל בשאר חלב הבא משארי אברים שא"כ מאחר שהדבר ספק בגמ' אם החלב של האבר שיצא אסור או מותר למה פסקו לאיסור מאחר שמתבטל ברוב החלב הבא משאר אברים ומותר מהתורה ושוב חזר להיות ספק דרבנן ויש לילך לקולא לענ"ד נראה ליישב שדבר זה דומה לספק דאורייתא שנתגלגל לרבנן שנידון כספק דאורייתא והולכין לחומרא וכמש"כ בש"ך ק"י דיני ס"ס סימן י"ט ובט"ז סימן ס"ו סק"ח והאריך לבאר כלל זה בשו"ת רע"א סימן מ"ט ולכן ספק דאורייתא שנתערב חד בתרי אסור כיון שיסוד הספק אם הוא טריפה הוא ספק דאורייתא אף שנתהפך על ידי הביטול חד בתרי לאיסור דרבנן מ"מ הולכין לחומרא, וא"כ גם בספק אם חלב האבר אסור הוא ספק דאורייתא רק שעל ידי הביטול של חד בתרי נתהפך לרבנן הולכין בו לחומרא.

כג. ואף שיש לדון שלא אמרו כלל זה רק באם יש אפשרות שיהיה הספק בלי ביטול וכמו ספק טריפה שבשעה שנולד הספק היה ספק דאורייתא בזה הולכין לחומרא גם אחר שנתגלגל לרבנן אבל בנידון דידן לא יתכן שיהיה אבר שיהיה ספק דאורייתא על החלב שהרי לעולם מוכרח שיהיה בחלב רוב היתר שהרי רוב העובר לא יצא שאם יצא הרי כל העובר כילוד ושוב חלבו מותר שהרי מועיל לו שחיטה ולא משכחת אבר אסור שלא יועיל בו שחיטה רק ביצא מיעוט העובר ובזה לעולם חלבו יש בו רוב היתר וא"כ יתכן שבכהאי גוונא אין כאן אלא ספק דרבנן מתחילתו אכן נראה שגם בזה משכחת לה שיהיה בו ספק דאורייתא לא מבעי להסוברים שמן התורה לא בטיל אלא חד בתרי ולא חד ביותר מחד ונראה כן מלשון הרמב"ם פט"ו ה"ד ממאכלות אסורות ינפל חלב הכליות לחלב האליה ונמוח הכל אם היה חלב האליה כשנים בחלב הכליות הרי הכל מותר מן התורה" עכ"ל.

אורייתא

שעושה מהכל חוטים עדיף מתערובות
קמח בקמח והרי זה כלל שהרי נעשה
מהכל חוט אחד.

כו. והנה ממשנה זו ששנינו "צמר גמלים
וצמר רחלים שטרפן זה בזה אם רוב
מהגמלים מותר ואם רוב מהרחלים אסור
מחצה על מחצה אסור" הקשה בפרמ"ג
בפתיחה להלכות תערובות ד"ה והנה על
מה שכתבנו באות כ"ג בדעת הרמב"ם
שלבטל איסור צריך שיהיה בהיתר פי
שנים מהאיסור והרי כאן מבואר שדי
ביותר ממחצה [ועיין בתוספות אנשי שם
שכתב שלכן אסור מחצה על מחצה
שמספק לנו אם מחצה על מחצה כרוב
ואסור מספק ולכן כל שיש ספק אם יש
מחצה או רוב צמר גמלים מותר מכח
ס"ס עיי"ש ולכאורה דבריו תמוהים היכן
מצינו שיש מי שסובר שמחצה היתר
מבטל איסור ומחלוקת אם מחצה על
מחצה כרוב או אינו כרוב לא מצינו אלא
בשחיטה בשחט חצי קנה וחצי וושט
ושם המחלוקת אם הכי אגמריה רחמנא
למשה תשחט רובא או אל תשייר רובא
והצד לומר שאגמריה לא תשייר רובא
שלכאורה נראה תמוה נראה שגדר שחיטה
הוא להוציא חיות הבהמה והחיות יוצא
על ידי שלא נשאר רוב קנה ורוב וושט
וזהו שחיטה וכן במחלוקת אם מחצה
מחיצה עומד ומחצה פרוץ אם מחצה
על מחצה כרוב או אינו כרוב אם הכי
אגמריה רחמנא למשה לגדור רובא או אל
תפרוץ רובא וגם שם יש לפרש שכל שיש
מחיצה נעשה רה"י רק כל שנפרץ רוב
המחיצה הרי זה כאילו אינו ולכן כל שלא
נפרץ רובא לא נתבטל המחיצה וכן נראה
לפרש מה שכתב רש"י ריש סוכה בחמתה
מרובה מצילתה וז"ל "המועט בטל ברוב
והרי הוא כמי שאינו" עכ"ל. הרי שהחמה
מבטל הצל ולכן סובר המ"ד הזה שכל
שאין כאן רוב אין הפרוץ מבטל העומד
וכן אין החמה מבטלת הצל ולפי"ז יוצא
שרש"י פירש כן למ"ד שמחצה על מחצה

כלאים דומה לטומאת משא שכמו שאין
נבלה בטלה לענין טומאת משא משום
שנושא כל התערובות וגם הנבלה ולכן
אינו בטל והכי נמי לובש בגד צמר שיש
בו חוט פשתן הרי הוא לובש את כל
הבגד ויש בו שטענו וקשה לענ"ד א"כ
איך יפרש המשנה פ"ט מ"א מכלאים
צמר גמלים וצמר רחלים שטרפן זה
עם זה אם רוב מהגמלים מותר [לערב
עמהן פשתן לפי שצמר הרחלים בטל
ברוב של גמלים רע"ב] וקשה הרי לובש
הבגד שיש בו צמר ופשתים והרי זה
כנושא נבלה מעורבת בשחוטה שטמא
ומה הפרש יש בין מיעוט צמר רחלים
שבטל ברוב של גמלים למיעוט צמר
שאינו בטל ברוב של פשתן ואולי כוונת
המל"מ לחלק בין תערובות חוטין שאינו
בטל לבין תערובות צמר גמלים ורחלים
שנתערבו לפני הטויה וכמו שנראה
מהרמב"ם שהביא שם בתוספות אנשי שם
וטעם החילוק בין חוטין לנימים מפרש
המל"מ שאינו משום שחוטין חשובין
ואינם בטלים אלא מאחר שחילקו בין
תערובות לח בלח לתערובות יבש ביבש
שרק תערובות יבש ביבש אינו בטל
לענין טומאת משא אבל תערובות לח
בלח בטל גם לענין משא וכמו שביאר
הכס"מ משמיה דהמהר"י קורקוס סוף
פ"א מאבות הטומאה וסברת החילוק הוא
שביבש כל חד לחודיה קאי רק שכל אחד
מהתערובות מותר שהולכין אחר הרוב
לכן אינו בטל לענין משא כיון שנושא הכל
בבת אחת משא"כ תערובות לח שהמיעוט
איסור כמאן דליתא ומותר הכל וכמו
שמותר לאכול תערובת איסור והיתר אף
שאוכל בהכרח מהאיסור יחד עם ההיתר
ותערובות צמר גמלים ורחלים לפני הטויה
וטוון ביחד דומה לתערובות לח בלח
ואף שתערובות אפר פרה באפר מקלה
פוסק הרמב"ם שמטמא במשא וביאר שם
המל"מ שסובר הרמב"ם כהדעות שקמח
בקמח הרי היא תערובות של יבש ביבש
יתכן שתערובות צמר גמלים ורחלים

אוצר החכמה

18/08/2018

משא"כ בבגד שנקבע הבגד על פי רוב וכל שנקבע שהוא בגד מצמר גמלים אין הפשתן אוסרו ומותר אף שלובש כל הבגד ביחד כמו שאין השער צריך מזוזה כל שיש רוב אנשיה גוים ובוזה נתיישב גם מה שהקשינו באות כ"ו על התוספות אנשי שם שלפי דרכנו יתכן שכל שיש מחצה צמר גמלים ומחצה צמר רחלים למ"ד שאינו כרוב אין קביעות הבגד שהוא של צמר רחלים שכל שאין רוב מרחלים אינו נקבע כבגד צמר רחלים ומותר בפשתן.

כח. ונחזור לענינינו שלדעת החולקים על המרדכי בטל הנפל ברוב מה שנוסף עליו ואף שהוא תערובות לח בלח מ"מ בטל בס' וכל שיש ס' נגד הנפל מותר אכן יש להקשות על עיקר דברינו שהנוסף בגידול העובר מותר ממה שמצינו בגמ' חולין שעובר שהוציא ידו ושחטו את אמו אסור היד באכילה ונראה פשוט שהיד אסורה גם מה שנוסף אחר השחיטה ואפילו שוקל כעת היד פי שלוש ממה ששקל בעת השחיטה ולא אמרינן שהרוב הנוסף יבטל את האיסור ונראה שהכל אסור מהתורה שהרי נסתפקו שם בגמ' ס"ט א' בבא הולד על בהמה שדומה לו שהיינו שבא על בהמה שגם היא הוציאה היד לפני השחיטה וילדו אם הולד מותר אם נאמר שכל הולד הנולד אסור מטעם יוצא מהאיסור וא"כ נראה שהיד עצמו שהוציא לפני שחיטה אסורה גם מה שנתוסף עליו אחר השחיטה עכ"פ מטעם יוצא ואף אם נאמר שגם דבר זה אם הנוסף אסורה גם בזה נסתפקו כמו שנסתפקו בולד הנולד ממנו אכן צדדי הספק מבואר שם בגמ' אם נאמר שאסור הולד מטעם יוצא מהאבר האסור או מאחר שכל ולד יוצא מאיסור שנוצר מולד שיש בו חלב ודם האסורים לכן גם יוצא מטריפה אסור או שיוצא מתרי איסורים [חלב ודם] מותר שהתירה תורה אבל יוצא מג' איסורים שהוא מיד אסורה ומחלב ודם בזה לא

הרי הוא כרוב אבל למ"ד שאינו כרוב מה שרוב חמה פסול הוא משום שחסר בצל ויתכן שרש"י פירש כן משום שאם כמ"ד מחצה על מחצה אינו כרוב קשה למה דוקא חמתה מרובה מצילתה פסולה אפילו מחצה חמה ומחצה צל פסול אבל בביטול ברוב שכל שאין רוב היתר אינו מתבטל במחצה אכן לפי מה שנבאר בסמוך יש ליישב.

כז. ובשלמא אם נאמר שצמר גמלים וצמר רחלים שנתערבו היינו תערובות של יבש ביבש ניחא שבתערובות של יבש שאוכלים כל אחד מהתערובות בפני עצמו בתערובות כזה אין צריך שיהיה פי שנים בהיתר שהרי בסנהדרין הולכין ברוב של אחד בב"ד של כ"ג ואין שם פי שנים אבל אם מדובר בתערובות של לח בלח דהיינו שעירב הכל כמו שנראה מלשון טרפן ומהכל עושה בגד אחד וא"כ בודאי יש בתערובות צמר ומ"מ מותר כשיש רוב גם אם אין פי שנים קשה ונראה לומר שבתערובות צמר של גמלים ורחלים שאני ודי ברוב בצמר גמלים אף שאין פי שנים בצמר גמלים וטעם הדבר שכיון שעדיין הצמר רחלים היתר ורק כשיתפרנו בפשתן יעשה איסור לכן כל שנתערב אנו דנים על הבגד בשלמותו אם הוא בגד צמר גמלים או בגד צמר רחלים והולכין בזה אחר הרוב שהרוב קובע את מהותו של הבגד והרי זה דומה למה שביאר באור שמח מה שכתב רש"י יומא י"א א' ד"ה "אבולי דמחוזא שערי עיר ששמה מחוזא והיו רובן ישראל מ"ט לא עבדי להו רבנן מזוזה" וביאר האור שמח שהעיר נקבעת על פי רוב תושביה וכל שרובם ישראל חייבים השערים במזוזה עיי"ש וכך נאמר שגם בגד נקבע על פי רוב הצמר שנעשה ממנו וכל שהרוב צמר גמלים אינו בגד צמר ומותר בכלאים ולפי זה מיושב למה אינו דומה לנושא תערובות של נבלה ורוב שחוטטה שטמא ששם עירב איסור והיתר וצריך ביטול

כמו ביצה והוא פירשה בעלמא ועיין בב"י זולת אם נדחוק שבשעה שמזריע אינו מסריח רק אחר כך כשנקרש הוא מסריח ונמצא שהולד נוצר בשעה שהיה ראוי לאכילה אכן נראה שאין לומר שרק זרע איל מסריח ולא זרע של שאר בע"ח ונדייק כך ממה שלא הוזכר שכל זרע מותר באכילה שאין זה דיוק שרק זרע איל נושר וכמבואר שם בב"י אבל אין הכי נמי שכל זרע מותר אכן בחוות דעת שם סימן פ"א אות ב' כתב וז"ל ויאלו דיחמורתא המבואר בכורות שמותר דאף שאבר מהחי נוהג בו מ"מ אף שבשעה שיצאה מהזכר היה אסור משום אמ"ה מ"מ היה קים לחז"ל שנעשה עפרא בעלמא במעיה ומותר וכו' עכ"ל נראה שסובר שרק מזרע הנושר מהנקבה מותר אבל מה שנושר מהזכר אסור וצ"ע שמהגמרא בכורות ז' ומרש"י שם נראה שהזרע נושר מהזכר ולא מהנקבה עכ"פ בנידון דידן מסתבר שהעובר בזמן שמוציאין מהראשונה אינו ראוי לאכילה שוב מותר הנוסף אף אם נאמר שיש בזה יוצא מ"מ יוצא מאיסור סרוח מותר.

א. והנה אין לתמוה לר"א שאוסר ולד טריפה וכמו שהבאנו באות ה למה לא נתיר שנאמר שעובר בטל מה שנתוסף אחר שנולד שיש לומר שכל שהוא עובר כל מה שנתגדל הרי הוא טריפה מטעם שהוא אבר אמו ואחר שנולד מה שנתוסף אסור מטעם יוצא מטריפה ושם יש רק גורם אחד משא"כ בנידון דידן שאחר שהושתל ברחם הבהמה השנית מאז מה שנתוסף אינו נפל ומותר ומה שהיה מקודם מתבטל ברוב ובס' והנה בנוב"י שם כתב שביטול בס' מועיל גם בנולד בתערובות ומכל הני טעמא נראה להתיר.

התירה תורה ובמסקנא דחה הגמ' שאין בזה משום יוצא מג' איסורים שהרי לר"י חלב הבן פקועה מותר ושוב אין כאן יוצא אלא מב' איסורים ולר"מ הסובר שחלבו אסור הרי הוא סובר שבן פקועה חי' צריך שחיטה וממילא היד מותרת.

כפ. וא"כ בנידון דידן שיוצא כל העובר מנפל נאמר שאסור מטעם יוצא מנפל וגם לר"י הסובר שחלב בן פקועה מותר כל זה בבן פקועה שהותר מכל אשר בבהמה תנא אבל נפל גם חלבו אסור ונמצא שיוצא מג' איסורים ויש לאסור מספק עיין שם בתוס' ס"ט א' ד"ה או שנשאר בקושיא על מה שרצו לאסור בהמה שנולדה מבן פקועה שהוציא ידו הקשו וז"ל "תימא מאי קא מיבעי ליה והא קי"ל דזה וזה גורם מותר" עכ"ל ובחידושי הרמב"ן כתב בשם התוס' שסוגיית הגמ' הולכת למ"ד שזה וזה גורם מותר ולפי"ז נראה שלפי האמת אין הולד הנולד אסור מדין יוצא וא"כ בנידון דידן נמי אין לאסור מדין יוצא.

ז. עוד יש לעיין בגמ' זו הרי מבואר בגמ' תמורה ל"א שאפרוח הנולד מביצת טריפה מותרת מטעם שאימת גדלה לכי מסרחה וכי מסרחה עפרא בעלמא וא"כ איך באנו לאסור ולד הנולד מבהמה שהוציא ידו שיוצא מג' איסורים אבל הרי האיסורים אלו הותרו בשעה שהוסרחה והותרה ונמצא שיוצא מהיתר ואין לומר שרק ביצה מסרחת כשהיא נעשית אפרוח אבל זרע האב אינו מסריח ואסור באכילה מדין יוצא מאבר שאסור משום בשר בשדה טריפה לא תאכלו שבא לאסור בשר שיצא חוץ למחיצות שהרי מפורש ביור"ד סימן פ"א ס"ד יאלי דיחמורתא מותרים ובט"ז שם סק"ו מה שנקרש מזרע האיל ונעשה

